

V2000-82 05.07.2000

Konkurranseloven §§ 3-9 og 3-4, jf. § 3-1 - Dispensasjon til prissamarbeid - Norges Bilbransjeforbund

Sammendrag:

Norges Bilbransjeforbund (NBF) distribuerer og gir opplæring i et tid- og målelistesystem for lakking av lettere kjøretøy. Systemet gir en standard for hvor lang arbeidstid forskjellig lakkeringsarbeid skal ta og hvor mye materiale som skal brukes i arbeidet. Konkurransetilsynet fant at tid- og målelistesystemet er egnet til å påvirke prisene på lakkingstjenester, fordi systemet må antas å redusere antallet konkurranseparametere i markedet for lakking av lettere kjøretøy. Systemet er blitt utviklet i samarbeid med forsikringsbransjen, som etterspør mer enn 80 prosent av lakkingstjenestene i det relevante markedet. Tilsynet la til grunn at forsikringsselskapene ikke ville ønsket systemet dersom det fører til økte utgifter for dem, og antok derfor at effektivitetsgevinstene som følge av tid- og målelistene er større enn effektivitetstapene som følge av reduksjon i antallet konkurranseparametere, og dispensasjon ble gitt.

Konkurransetilsynet viser til Deres brev av 5. mai 2000 der De søker om fornyet dispensasjon fra konkurranseloven (krll) § 3-4, jfr. § 3-1, til å distribuere tid- og målelister for lakking av lette kjøretøy.

Sakens bakgrunn

Norges Bilbransjeforbund (NBF) er en landsdekkende organisasjon for nybilforhandlere, bilverksteder og bilbergingsorganisasjoner. Forbundets formål er å ivareta medlemsbedriftenes bransje- og arbeidsgiverinteresser, skape gode forhold og samarbeid mellom medlemsbedriftene og mellom medlemsbedriftene og deres arbeidstakere.

Bilskadekontoret (BSK- tidligere Bilskadekomiteen) er et underkontor i Finansnæringens Hovedorganisasjon (tidligere Forsikringsforbundet) som er forsikringsbransjens interesseorganisasjon.

I desember 1993 inngikk NBF og BSK en avtale om innføring av et tid- og målelistesystem for billakking. Avtalen gikk i hovedsak ut på at partene utviklet en felles standard for hvor lang arbeidstid forskjellig lakkeringsarbeid skal ta og hvor mye materiale som skal brukes i arbeidet. Detaljene i standarden blir gjengitt i en tid- og måleliste som distribueres til lakkeringsverksteder rundt i landet. Biltypene som omfattes av tid- og målelisten er lette kjøretøy, det vil si personbiler, stasjonsvogner/ personbilpregede varebiler og lette varebiler. Listen beskriver flatemålet for enkelte deler av bilen som forskjerm og panser, spesifisert i bilmerke og modell, og hvor lang tid, målt i perioder, lakking av hver enkelt del tar. Det blir videre beskrevet hvor mye materiell, som lakk, maskeringstape og liknende, som skal brukes per tidsenhet. Listen har blitt oppdatert en rekke ganger siden avtalen ble inngått, sist 1. oktober 1999.

NBF fikk 30. mai 1995 dispensasjon fra krll § 3-4, jfr. § 3-1 til å innføre ovennevnte system for tid- og

målelister. Dispensasjonen gjaldt frem til 1. juni 2000.

Forholdet til konkurranselovens forbudsbestemmelser

Krrl § 3-4 forbyr sammenslutninger av ervervsdrivende å fastsette eller oppfordre til reguleringer som er nevnt i krrl §§ 3-1 til 3-3.

Det fremgår av lovens forarbeider at alle organisasjoner som ivaretar ervervsdrivendes interesser må anses som sammenslutning etter loven. Om organisasjonen betegnes lag, laug, forbund eller liknende spiller ingen rolle for tolkningen. NBF er som nevnt et forbund med målsetting å ivareta medlemmenes interesser og må derfor anses som sammenslutning i lovens forstand.

Krrl § 3-1 første ledd forbyr at to eller flere ervervsdrivende for salg av varer eller tjenester ved avtale, samordnet praksis eller på annen måte som er egnet til å påvirke konkurransen, fastsetter eller søker å påvirke priser, rabatter eller avanser bortsett fra vanlig kontantrabatt.

NBF fastsetter gjennom tid- og målelistene en standard for bruk av materiell og arbeidstid i lakkeringsverksteder. Sluttprisen kunden skal betale for lakkerings tjenester utført på lakkeringsverksteder vil i hovedsak avhenge av faktorene medgått arbeidstid, pris per arbeidstime og materialforbruk. Ved bruk av tid- og målelistene reguleres og harmoniseres to av faktorene noe som kan påvirke prisene. Etter tilsynets vurdering vil reduksjon av antallet frie konkurranseparameter/faktorer innebære at den enkelte ervervsdrivendes mulighet til å fastsette sluttprisen isolert sett begrenses.

Konkurransetilsynet har tidligere, i vedtak V99-50, funnet at systemer tilsvarende NBFs tid- og målelistesystem for lakkering av kjøretøy generelt kan føre til påvirkning eller regulering av parametre som har direkte virkning og betydning for beregningen av sluttprisen. Systemet skaper et felles referansepunkt for tidsbruken som igjen legges til grunn for den enkeltes prissetting. Dette medfører at den enkelte aktørs frihet ved prisfastsettingen påvirkes.

På bakgrunn av ovennevnte har tilsynet kommet til at NBFs anbefaling og bruk av tid- og målelistesystemet for lettere kjøretøy blir rammet av forbudet i krrl § 3-4, jf. § 3-1.

Det kan med hjemmel i krrl § 3-9 gis dispensasjon fra forbudene i § 3-4, jf. § 3-1 dersom:

- a) konkurransereguleringen innebærer at konkurransen i vedkommende marked forsterkes,
- b) det må forventes effektivitetsgevinster som mer enn oppveier tapet ved konkurransebegrensningen,
- c) konkurransereguleringen har liten konkurransemessig betydning, eller
- d) det foreligger særlige hensyn.

Om vilkårene for dispensasjon er oppfylt må avgjøres ut fra en konkret vurdering av hvordan de aktuelle konkurransereguleringene påvirker forholdene i det konkrete marked som blir berørt (det relevante marked).

Det relevante marked

Nedenfor avgrenses først hvilket produktmarked som blir påvirket, deretter avgrenses det relevante geografiske markedet for produktmarkedet.

Det relevante produktmarked omfatter alle varer og/eller tjenester som etter brukerens oppfatning er innbyrdes ombyttelige eller substituerbare ut fra egenskaper, pris og bruksområde.

Det relevante produktmarkedet i denne saken er lakkerings tjenester utført på kjøretøy som inngår i "Tid- og måleliste for billakking". Listen omfatter kun lettere kjøretøy, det vil si personbiler, stasjonsvogner/personbilpregede varebiler og lette varebiler.

Det relevante geografiske marked omfatter et område hvor etterspørerne av varer og/eller tjenester i det relevante marked foretar sine innkjøp.

Konsumentene vil sannsynligvis etterspørre lakkerings tjenester lokalt, men i og med at tid- og målelisten brukes på verksteder i hele landet er det hensiktsmessig i denne saken å avgrense det geografiske markedet til Norge.

Konkurransetilsynets vurdering

Tid- og målelistene gjelder i utgangspunktet ved forsikrings selskapenes kjøp av lakkerings tjenester. Forsikrings selskapene kjøper samlet mer enn 80 % av alle lakkerings tjenester i markedet. Det er sannsynlig at verkstedene også bruker listene når andre aktører kjøper lakkerings tjenester.

Som nevnt medfører dette systemet at konkurransen mellom lakkerings verkstedene svekkes i og med at verkstedene ikke lenger kan konkurrere på tidsbruk og materialforbruk. Dette vil kunne medføre et effektivitetstap.

I vedtak V99-50 avslo Konkurransetilsynet søknaden fra NBF om dispensasjon fra forbudet i krrl § 3-4, jf. § 3-1 til å distribuere tid- og målelister for tunge kjøretøy. Vedtaket ble begrunnet med at reguleringen omfattet hele lakkerings bransjen og at vilkåret for dispensasjon derfor måtte vurderes strengt.

Til forskjell fra i V99-50 ble samarbeidet mellom NBF og BSK om distribusjon av tid- og målelister for lette kjøretøy opprinnelig initiert av BSK, altså av interesseorganisasjonen til den klart største kjøperen av lakkerings tjenester. Bakgrunnen for dette er at en stor del av utgiftene forsikrings selskapene har i forbindelse med bilskader er knyttet til taksering. Forsikrings bransjen takserer årlig om lag 250 000 skader på bil og et system som gjør dette enklere gir store besparelser for bransjen. Dette var utgangspunktet for samarbeidet. Systemet har nå vært i bruk i 6 år og det fungerer i følge BSK etter hensikten.

Konklusjon

Konkurransetilsynet legger vekt på at systemet for bruk av tid- og målelister for lettere kjøretøy er initiert av forsikringsbransjen, som er den største etterpøreren av lakkeringstjenester. Tilsynet legger til grunn at forsikringsselskapene ikke ville ønsket systemet dersom det førte til økte utgifter for dem. Det er derfor grunn til å anta at effektivitetsgevinstene som følge av tid- og målelistene er større enn effektivitetstapene som følge av reduksjon i antallet konkurranseparametre.

På bakgrunn av ovennevnte og med hjemmel i krrl § 3-9 første ledd bokstav b) har Konkurransetilsynet fattet følgende vedtak:

Norges Bilbransjeforbund gis dispensasjon fra konkurranseloven § 3-4, jf. § 3-1 for avtale med Finansnæringens Hovedorganisasjon ved Bilskadekontoret om distribusjon og opplæring av tid- og målelistesystemet for lakkering av lettere kjøretøy.

Dispensasjonen gjelder frem til 1. august 2005.

Konkurransetilsynet kan trekke tilbake dispensasjonen før utløpsdato dersom forutsetningene for dispensasjon ikke lenger er til stede, jf. konkurranseloven § 3-9 tredje ledd.

For ordens skyld gjøres det oppmerksom på at vedtaket kan påklages innen tre uker. En eventuell klage stiles Arbeids- og administrasjonsdepartementet, men sendes Konkurransetilsynet. For øvrig vises til vedlagte skjema "Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak".

[til toppen](#)